

ساختار خانواده و ابعاد چندگانه رضایت از زندگی نوجوانان

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۲/۱۸

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۳/۲۸

دکتر مژگان سپاه منصور*

دکتر محمدعلی مظاهری**

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه ابعاد چندگانه رضایت از زندگی نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده بود. صد و بیست و دو دانش آموز دوره راهنمایی شهر تهران از طریق مقیاس رضایت از زندگی چند بُعدی (هوبنروهمکاران، ۱۹۹۴)، و سؤال های بسته پاسخ که ساختار خانواده را تعیین می ساخت، مورد سنجش قرار گرفتند. نتایج نشان می دهد، بین نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و ندیده در بُعد رضایت از خانواده تفاوت معنادار وجود دارد. اما در سایر ابعاد رضایت از زندگی شامل (دوستان، مدرسه، محیط زندگی و خود) تفاوت معناداری مشاهده نشد. نتایج بر اساس نقش خانواده و ساختار آن در رضایت از زندگی مورد بحث قرار گرفت.

واژه های کلیدی: ساختار خانواده، ابعاد رضایت از زندگی، نوجوانان.

نوجوانی مرحله انتقال از دوران کودکی به بزرگسالی است و با تحولات و فراز و نشیب های زیادی همراه است. اگر چه تمرکز بر مشکلات نوجوانان مهم است اما در دهه های اخیر، برخی از صاحب نظران توجه خود را بر نشانگر های مثبت بهزیستی معطوف ساخته اند و تلاش می کنند تا بحث های همگانی و سیاست گذاری ها را به سمتی که موجب اعتلای سطح سلامت نوجوانان شود هدایت کنند (آنتارامین^۱ و دیگران، ۲۰۰۸). درک این دسته از محققان از مفهوم سلامت، صرفاً فقدان بیماری و آسیب همان گونه که توسط سازمان بهداشت جهانی^۲ مطرح شد نیست (پترسون^۳، ۲۰۰۶).

رضایت از زندگی به عنوان ارزیابی شناختی که هر فرد از کیفیت زندگی کلی یا حیطه های اختصاصی آن به عمل می آورد، تعریف شده است (دینر^۴، ساح^۵، لوکاس^۶ و اسمیت^۷، ۱۹۹۹). علی رغم مفهوم سازی که از سلامت به عنوان فقدان بیماری به عمل آمده است، مطالعات اخیر نشان داد، برخی از نوجوانان با وجود آشکار سازی علائم اختلالات روانشناختی اندک، از سطح رضایت از زندگی بسیار پایینی برخوردارند (گرینسپون^۸ و همکاران، ۲۰۰۱). این نوجوانان سطوح پایینی از عملکرد اجتماعی، سلامت جسمانی و پیشرفت تحصیلی را در مقایسه با نوجوانان مبتلا به اختلالات اندک و رضایت از زندگی بالا نشان می دهند. چنین یافته هایی نیاز به ارائه یک مدل جامع از سلامت که نشانگرهای مثبت و منفی را یکپارچه سازد، پیشنهاد می دهد.

اهمیت رضایت از زندگی نوجوانان در مطالعات طولی نشان داده شده است که بیانگر رابطه سطوح پایین رضایت از زندگی با رفتارهای درونی سازی و برونری سازی آینده و تجارب مخرب با همسالان است (هارانین^۹، هوبنر^{۱۰} و سالدو^{۱۱}، ۲۰۰۷؛ مارتین^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۹). همچنین، سالدو و هوبنر (۲۰۰۴) دریافتند که نوجوانان دارای رضایت زندگی بالا به احتمال کمتری رفتارهای برونری سازی را پس از تجارب تنش زای مهم زندگی آشکار می سازند. بنابراین رضایت از زندگی به عنوان یک متغیر روانشناختی مهم می تواند فرآیند تحول را تسهیل کند.

شواهد تحقیقاتی به طور کلی ارتباط مثبت و معنادار رضایت از زندگی را با متغیرهایی نظیر، سبک های اسناد (احدی و همکاران، ۱۳۸۸)، خودشکوفایی و نیاز به شناخت (شهاییان و یوسفی، ۱۳۸۶)، سبک های مقابله با استرس (کشاورز، مهربانی، ۱۳۸۸)، تجربه هیجان های مثبت و منفی (کوپنز^{۱۳} و همکاران، ۲۰۰۷) و سوء مصرف

1. Antaramine.
2. World Health Organization.
3. Peterson.
4. Diener.
5. Suh.
6. Lucas.
7. Smith.
8. Greens Poon.
9. Haranin.
10. Huebner.
11. Suldo.
12. Martin.
13. Kuppens.

مواد (ولیز^۱، ۲۰۰۱)، خبر می دهد. نتایج حاصل از پژوهش های انجام شده بر روی تعداد کثیری از نوجوانان نشان داده است که روابط خانوادگی در مقایسه با همسالان، مدرسه و محیط زندگی، بالاترین همبستگی را با رضایت زندگی دارد (دیو، هوبنر، ۱۹۹۴). علی رغم افزایش یافتن صرف وقت با همسالان، کیفیت روابط خانوادگی مهمترین عامل رضایت از زندگی نوجوانان است. بنابراین ضروری است تا تعیین شود کدام یک از ابعاد ویژه خانواده به عنوان تعیین کننده های اساسی بهزیستی بهینه از جمله رضایت از زندگی عمل می کند.

پژوهش ها نشان می دهند که بین تعدادی از ویژگی های خانواده با رضایت از زندگی شامل رابطه مثبت والد - فرزند و حمایت اجتماعی والدین رابطه وجود دارد (اش و هوبنر^۲، ۲۰۰۱؛ دمو و اکوک^۳، ۱۹۹۶؛ دیو و هوبنر^۴، ۱۹۹۴؛ فلوری و بوچانان^۵، ۲۰۰۲؛ گلמן^۶ و هوبنر، ۲۰۰۶؛ استورکسن^۷ و دیگران، ۲۰۰۵؛ سالدو و هوبنر، ۲۰۰۴؛ سالدو و هوبنر، ۲۰۰۶).

سالدو و هوبنر (۲۰۰۶)، رابطه حمایت والدین را در نوجوانانی که دارای سطوح پایین، متوسط و بالای رضایت از زندگی بودند را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که سطح حمایت والدین در این سه گروه متفاوت است، به طوری که با افزایش میزان حمایت والدین، میزان رضایت از زندگی نیز افزایش می یابد. جو روانی خانواده نیز با بهزیستی مرتبط است. نوجوانان دارای رضایت پایین از زندگی، عدم توافق والدین، تنیدگی های مرتبط با خانواده و تعارض بالای والدین را بیشتر تجربه کرده اند.

ساختار خانواده نیز همچنین به عنوان یک عامل همبسته با بهزیستی نوجوانان مورد بررسی قرار گرفته است. ساختار خانواده را می توان به دو دسته خانواده های آسیب دیده و آسیب ندیده تقسیم کرد. خانواده های آسیب ندیده شامل خانواده هایی می شوند که فرزندان با والدین زیستی خود زندگی می کنند، در حالی که خانواده های آسیب دیده به خانواده های تک والدینی، بدون سرپرست و از نو شکل گرفته (دارای پدرخوانده یا مادر خوانده) اطلاق می شود (بومپس^۸، لو^۹، ۲۰۰۰). در سال های اخیر رابطه ساختار خانواده با ابعاد مختلف تحول در کودکان و نوجوانان مورد توجه و استقبال پژوهشگران قرار گرفته است. در مقایسه با نوجوانانی که در خانواده های آسیب دیده زندگی می کنند، نوجوانان متعلق به خانواده های آسیب ندیده، پیشرفت تحصیلی بالاتری نشان می دهند، پرخاشگری کمتری آشکار می سازند و سبک زندگی سالم تری دارند (کارسون^{۱۰}، ۲۰۰۶؛ دی مات و بران^{۱۱}، ۲۰۰۴؛ جی نس^{۱۲}، ۲۰۰۵؛ رام و هو^{۱۳}، ۲۰۰۵؛ تئودور اکاکیس^{۱۴} و دیگران، ۲۰۰۴؛ مجتهد زاده و نیسی، ۱۳۸۷). کودکان متعلق به خانواده های آسیب دیده، هیجان های منفی بیشتری بروز می دهند و نوجوانانی که در خانواده های تک والد زندگی می کنند

1. Vecchio.
2. Ash & Huebner.
3. Demo & Acock.
4. Dew & Huebner.
5. Flouri & Buchanan.
6. Gilman.
7. Storeksen.
8. Bumpass.
9. Lu.
10. Carlson.
11. De mut & Brown.
12. Jeynes.
13. Ram & Hou.
14. Theodorakis.

حرمت به خود، پایین تری را در مقایسه با نوجوانان خانواده های آسیب ندیده یا از نو شکل گرفته (دارای پدرخوانده یا مادر خوانده) گزارش کرده اند (کارسون، ۲۰۰۶؛ سونی و براکن^۱، ۲۰۰۰). همانطور که می توان انتظار داشت، بین ساختار خانواده و رابطه والد - فرزند، ارتباط معناداری وجود دارد. پژوهش ها نشان داده است که نوجوانانی که جدایی یا طلاق والدین را تجربه کرده اند، رابطه سست و ضعیفی با والدین خود برقرار می کنند (فاین و دیگران، ۱۹۹۲؛ گروسمن و روات، ۱۹۹۵).

از پژوهش هایی که در حوزه ساختاری خانواده و رضایت از زندگی انجام شده است، نتایج ضد و نقیضی گزارش شده است. برای مثال ساستری و فریری^۲ (۲۰۰۰)، رضایت از زندگی را در نوجوانانی که در شیرخوارگاه پرورش یافته اند را با نوجوانان متعلق به خانواده های آسیب ندیده مورد مقایسه قرار دادند و به این نتیجه دست یافتند که نوجوانانی که در شیرخوارگاه پرورش یافته اند از رضایت زندگی پایین تری برخوردارند. در همین راستا پژوهش ها نشان داده است که بین رضایت از زندگی و ساختار خانواده رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (برادلی و کورین^۳، ۲۰۰۴؛ فلوری و بوچانن، ۲۰۰۲؛ دموواک، ۱۹۹۶؛ استورکسن^۴ و دیگران، ۲۰۰۵). از سوی دیگر طبق پژوهش های انجام شده تفاوت معناداری بین ساختار خانواده و رضایت از زندگی گزارش نشده است (گروسمن و روات^۵، ۱۹۹۵؛ زیمرمن^۶ و دیگران، ۱۹۹۵). بنابراین تأثیر ساختار خانواده بر رضایت از زندگی هنوز مبهم است. پژوهش حاضر با هدف مقایسه ابعاد چندگانه رضایت از زندگی نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده انجام شد و عمده ترین سؤال های پژوهش حاضر این است که آیا بین نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و ندیده در ابعاد چندگانه رضایت از زندگی تفاوت وجود دارد؟

روش

طرح این پژوهش علی - مقایسه ای است. نمونه اولیه شامل ۶۱۸ دانش آموز دوره راهنمایی بود که با استفاده از روش نمونه برداری چند مرحله ای از مناطق شمال، مرکز و جنوب آموزش و پرورش شهر تهران انتخاب شدند. سپس ۱۲۲ دانش آموز بر مبنای ساختار خانواده آسیب دیده (۶۱ دانش آموز دارای ساختار خانواده آسیب دیده و ۶۱ دانش آموز دارای خانواده آسیب ندیده) به صورت تصادفی به عنوان نمونه انتخاب شدند.

• ساختار خانواده در پژوهش حاضر با استفاده از سؤال های بسته پاسخ که از دانش آموزان سؤال می کند که در حال حاضر آنها با چه کسی زندگی می کنند (شامل پدر و مادر، مادر به تنهایی، پدر به تنهایی، با مادر و پدر خوانده و سایر اقوام) مورد سنجش قرار گرفت.

• مقیاس رضایت از زندگی چند بعدی (MSLSS)^۷ جهت سنجش رضایت از زندگی دانش آموزان مورد استفاده قرار گرفت. این مقیاس توسط دیو، هوبنر (۱۹۹۴) ابداع شد و دارای ۴۰ گویه است و ۵ بُعد از رضایت

1. Sweeney & Braken.
2. Sastre & Ferriere.
3. Bradley & Corwyn.
4. Storksens.
5. Groesman & Rouvat.
6. Zimmerman.
7. Multidimensional Life Satisfaction (MSLSS)

زندگی (شامل رضایت از خانواده، دوستان، محیط زندگی، مدرسه و خود) را مورد سنجش قرار می دهد. مقیاس رضایت از زندگی در یک طیف ۶ درجه ای (۱ به معنای کاملاً مخالفم و ۶ کاملاً موافقم) پاسخ داده می شود. نمره هر بُعد از طریق جمع نمره ها و تقسیم بر تعداد گویه های آن بُعد به دست می آید. ضریب آلفا برای این مقیاس ۰/۸۴ به دست آمد، روایی این آزمون نیز رضایت بخش گزارش شده است (زکی، ۱۳۸۶).

یافته ها

میانگین و انحراف استاندارد برای ابعاد ۵ گانه و کل رضایت از زندگی در جدول ۱، ارائه شده است و نشان می دهد که رضایت از زندگی کل برای نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب ندیده و آسیب دیده به ترتیب برابر با ۳/۱۴ و ۳/۰۶ بود.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد ابعاد و کل نمرات رضایت از زندگی

کل	آسیب ندیده		آسیب دیده		کل
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد	
رضایت از خانواده	۳/۴۶	۰/۵۰	۳/۲۰	۰/۷۳	۰/۶۱
رضایت از دوستان	۳/۱۶	۰/۵۶	۳/۱۰	۰/۶۱	۰/۵۸
رضایت از مدرسه	۲/۸۶	۰/۷۲	۲/۷۵	۰/۶۱	۰/۶۶
رضایت از محیط زندگی	۳/۰۷	۰/۵۶	۳/۱۹	۰/۵۳	۰/۵۴
رضایت از خود	۳/۲۳	۰/۶۴	۳/۱۰	۰/۷۲	۰/۶۸
رضایت زندگی کلی	۳/۱۴	۰/۳۸	۳/۰۶	۰/۳۹	۰/۳۸

در ابعاد رضایت زندگی پایین ترین میزان میانگین در بُعد رضایت از مدرسه با میانگین ۲/۸۶ در گروه آسیب ندیده و ۲/۷۵ در گروه آسیب دیده و بالاترین میزان میانگین در بُعد خانواده در گروه آسیب ندیده و آسیب دیده به ترتیب برابر با ۳/۴۶ و ۳/۲۰ بود.

ماتریس همبستگی رضایت از زندگی و ابعاد ۵ گانه آن در جدول شماره ۲ انعکاس یافته است. نتایج حاصل از ضریب همبستگی نشان داد بین نمره های رضایت زندگی و ابعاد آن رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۲. ماتریس همبستگی مقیاس رضایت زندگی و ابعاد چندگانه آن

مؤلفه ها	رضایت زندگی	خانواده	دوستان	مدرسه	محیط زندگی	خود
رضایت زندگی	۱					
خانواده	۰/۷۳**	۱				
دوستان	۰/۶۶**	۰/۴۳**	۱			
مدرسه	۰/۳۴**	۰/۰۶	-۰/۰۲	۱		
محیط زندگی	۰/۵۸**	۰/۲۱*	۰/۲۷**	۰/۱۴	۱	
خود	۰/۵۸**	۰/۳۰**	۰/۲۱*	۰/۰۱	۰/۱۳	۱

*p<۰/۰۵   **p<۰/۰۱

نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می دهد بین نمره های رضایت زندگی با ابعاد چندگانه به شرح زیر رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

- بین رضایت زندگی و بُعد خانواده ۰/۷۳ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

- بین رضایت زندگی و بُعد دوستان ۰/۶۶ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

- بین رضایت زندگی و بُعد مدرسه ۰/۳۴ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

- بین رضایت زندگی و بُعد محیط زندگی ۰/۵۸ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

- بین رضایت زندگی و بُعد خود ۰/۵۸ رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

به منظور مقایسه ابعاد مقیاس رضایت زندگی در دانش آموزان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده از تحلیل واریانس چند متغیره استفاده شد. نتایج این تحلیل در جدول شماره ۳ ارائه شده است و نشان می دهد که در بُعد رضایت خانواده بین دانش آموزان دارای ساختار خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده تفاوت معنادار وجود دارد. میانگین مشاهده شده در بُعد رضایت خانواده در دانش آموزان با ساختار آسیب ندیده (۳/۴۶) بیشتر از میانگین دانش آموزان با ساختار آسیب دیده (۳/۱۹) است.

جدول ۳. تحلیل واریانس چند متغیره برای مقایسه ابعاد مقیاس رضایت زندگی در انواع ساختار خانواده

ابعاد رضایت زندگی	مجموع مجذورات	خطای مجموع مجذورات	مجذور میانگین	خطای مجذور میانگین	F	سطح معناداری
خانواده	۲/۱۸	۴۵/۶۶	۲/۱۸	۰/۳۷	۵/۷۷	۰/۰۱۸*
دوستان	۰/۰۰۶	۴۳/۰۶	۰/۰۰۶	۰/۳۵	۰/۰۱۶	۰/۸۹
مدرسه	۰/۰۰۱	۶۲/۶۰	۰/۰۰۱	۰/۵۱	۰/۰۰۳	۰/۹۵
محیط زندگی	۰/۲۲	۳۹/۱۶	۰/۲۲	۰/۳۲	۰/۷۰	۰/۴۰
خود	۰/۱۸	۶۳/۱۳	۰/۱۸	۰/۵۲	۰/۳۶	۰/۵۴

بحث

پژوهش حاضر به منظور مقایسه رضایت زندگی نوجوانان دارای خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده انجام گرفت. نتایج پژوهش حاضر نشان داد نوجوانانی که با هر دو والد زیستی خود زندگی می کنند (خانواده های آسیب ندیده) دارای میزان بالاتر رضایت زندگی در بُعد خانواده در مقایسه با نوجوانان دارای خانواده های آسیب دیده (تک والد و از نو شکل گرفته) هستند، و این تفاوت معنادار است. این یافته با پژوهش (دینر و دیگران، ۱۹۹۹)، که نشان دادند نوجوانان دارای خانواده تک والد از پایین ترین سطح رضایت خانواده برخوردارند. زیرا توجه کمتر و عدم تعامل والدین را تجربه می کنند، همخوان است. اگر چه رضایت خانواده در نوجوانان دارای خانواده از نو شکل گرفته (دارای پدر یا مادر ناتنی) کمی بالاتر از نوجوانان دارای خانواده تک والد است، اما به نظر می رسد زندگی در کنار هر دو والد زیستی برای نوجوانان با بیشترین احساس مثبت همراه است (دمو، آکک، ۱۹۹۶).

در پژوهش حاضر بین نوجوانان دارای خانواده آسیب دیده و آسیب ندیده در سایر ابعاد رضایت زندگی (شامل: دوستان، مدرسه، محیط زندگی، خود) تفاوت معنادار مشاهده نشد. این یافته با پژوهش (آنتارامین و هوبنر، ۲۰۰۸) همخوانی دارد. عدم معناداری تفاوت در سایر ابعاد را می توان ناشی از این واقعیت دانست که به جز ساختار خانواده، سایر عوامل نیز می توانند بر رضایت زندگی نوجوانان تاثیر گذار باشد. از جمله این عوامل، می توان به فرایندهای روانی اجتماعی درون خانواده نظیر میزان بالای تعارض میان والدین و تعارض والد - فرزند اشاره کرد، که ممکن است برای نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب ندیده عدم مزیت به شمار آید (آنتارامین و هوبنر، ۲۰۰۸). بنابراین، لازم است تا پژوهشگران عوامل، مکانیزم ها و ویژگی های شخصیتی را که با ارتقای رضایت زندگی و بهزیستی نوجوانان دارای ساختار خانواده آسیب ندیده کمک می کند مورد شناسایی قرار دهند.

پژوهش حاضر همخوان با پژوهش هایی است که اهمیت نقش خانواده را در سهولت بخشیدن به کمال مطلوب بهزیستی برجسته می سازد. افزون بر این، توجه به سیاست ها و برنامه هایی که حمایت های مورد نیاز خانواده ها را در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، روانی و سلامت فراهم می آورد، ضروری است.

پژوهش حاضر با چند محدودیت روبه رو بوده است. نخستین محدودیت آن است که پژوهش حاضر از نوع مقطعی است، بنابراین در نشان دادن تاثیر گذر زمان بر متغیرها در روابط آنها ناتوان است. در حالی که نوجوانان اغلب ممکن است ظرف مدت چند سال خود را با ساختار خانواده جدید سازگار نمایند. محدودیت دیگر پژوهش حاضر از این واقعیت نشأت گرفته است که اکثر نوجوانان دارای خانواده آسیب دیده، از نوع تک والد و مادر محور بوده است و تنها تعداد محدودی از آنان زندگی با پدر و مادر ناتنی را گزارش کرده اند. لذا انجام مقایسه در گروه های مستقل برای خانواده های آسیب دیده امکان پذیر شود.

تبین تفاوت ها در گروه های سنی مختلف و در نظر گرفتن جنسیت در پژوهش های آتی ضروری به نظر می رسد، چرا که اهمیت ساختار خانواده با افزایش یا کاهش سن و در نظر گرفتن جنسیت تغییر می یابد.

منابع

- احدی، ب. نریمانی، م. ابولقاسمی، غ. آسیایی، م. (۱۳۸۸). بررسی رابطه رضایت از زندگی با هوش هیجانی، سبک اسناد و خودکارآمدی. مجله مطالعات تربیتی در روانشناسی، ۱۱۷ - ۱۲۷.
- کشاورز، ا. مهربانی، ح. (۱۳۸۸). پیش بینی کننده های رضایت از زندگی. فصلنامه روانشناسی تحولی، ۶ (۲۲)، ۱۵۹ - ۱۶۸.
- مجتهدزاده، ف. نیسی، ع. (۱۳۸۷). مقایسه اضطراب، افسردگی، پرخاشگری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان دارای ناپدری، نامادری و پدر و مادر واقعی. مجله یافته های نو در روانشناسی. سال دوم، شماره ۶.
- شهبایان، آ. یوسفی، ف. (۱۳۸۶). رابطه خودشکوفایی، رضایت از زندگی و نیاز به شناخت. فصلنامه پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، ۳۷، ۳۱۷ - ۳۳۶.
- زکی، م. (۱۳۸۶). اعتباریابی مقیاس چند بُعدی رضایت از زندگی دانش آموزان. مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران، ۱۳، ۴۹ - ۵۷.

- **Antaramian, S.P. , Huebner, E.S., Valois, R.F. (2008).** Adolescent life satisfaction. *Applied psychology: AN international Review*, 57, 112-126.
- **Ash, C., Huebner, E.S. (2007).** Environmental event & life satisfaction reports of Adolescent: A test of cognitive mediation school psychology international, 22, 320-336.
- **Bradley, R.H. Corwyn, R.F. (2004).** Life satisfaction among European American, African American, Chinese American, Mexican American. *International Journal of Behavioral Development*, 28, 385-400.
- **Bumpass, L., Lu, H. (2000).** Trends in cohabitation & implications for children family contexts in the united states. *Population studies*, 54, 29-41.
- **Carlson, C., Trapani, J.N. (2006).** Single parenting & stepparenting. In G.G. Bear & K.M. Minke (Eds.). *Children needs*. (783-797). Bethesda, MD: National Association of school psychology.
- **Carlson, M.J. (2006).** Family structure, father involvement , & adolescent behavioral outcomes. *Journal of marriage & family*, 68, 137-154.
- **Demo, D.H., Acock, A.C. (1996).** Family structure, family process, & adolescent well-being. *Journal of Research on Adolescence*, 6, 457-488.
- **Demuth, S., Brown, S.L. (2004).** family structure , family processes & adolescent delinquency, the significance of parental absence versus parental gender. *Journal of Research in crime & Delinquency*, 47, 58-81.
- **Dew, T., Huebner, E.S. (1994).** Adolescents perceived quality of life: An exploratory investigation. *Journal of school psychology*, 33, 185-199.
- **Diener, E., Suh, E.M., Lucas, R.E., Smith, H.L. (1999).** Subjective well being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125, 276-302.
- **Flouri, E., Buchanan, A. (2002).** Life satisfaction in teenage boys: The moderating role of father involvement & bullying. *Aggressive behavior*, 28, 126-133.
- **Fine, M.A., Mckenry, P.C., Donnelly, B.W., Voydanoff, P. (1992).** Perceived adjustment of parents & children: Variations by family structure , race &

gender. *Journal of Marriage & the family*, 54, 118-121.

- **Gilman, R., Huebner, E.S.(2002)**. A first study of multidimensional students life satisfaction scale with adolescents. *Social indicators research*, 52, 135-160.

- **Greenspon, P.J., Saklofske, D.(2001)**. Toward an integration of subjective well-being & psychopathology. *Social indicators research*, 54, 81-108.

- **Grossman, M., Rowat, K.M.(1995)**. Parental relationships, coping strategies, received support & well-being in adolescents of separated or divorced & married. *Research in Nursing & Health*, 18, 249-261.

- **Haranin, E., Huebner, E.S., Suldo, S.M.(2007)**. Predictive & incremental validity of global & domain-based adolescent life satisfaction report. *Journal of psycho educational Assessment*. 25, 127-138.

- **Kuppens, P. Realo, A. Diener, Ed.(2008)**. The role of positive & negative emotions in life satisfaction Across Nations. *Journal of personality & social psychology*. Volume 95, issue 1, 66-75.

- **Jeynes, W.H.(2005)**. The effects of parental involvement & family structure on the academic achievement of adolescents. *Marriage & family review*, 37, 99-116.

- **Martin, K.M., Huebner, E.S., Valois, R.F. (2008)**. Does life satisfaction predict adolescent victimization? Manuscript submitted for publication.

- **Ram, B., Hou, F. (2005)**. Sex differences in the effects of family structure on children aggressive behavior. *Journal of comparative family studies*, 36, 329-341.

- **Peterson, C. (2006)**. A primer in positive psychology. Oxford: Oxford university press.

- **Sastre, M.T.M., Ferriere, G. (2000)**. Family decline & the subjective well-being of adolescent. *Social indicators research*, 49, 69-82.

- **Storksen, I., Roysamb, E., Mow, T., Tambs, K. (2005)**. Adolescents with a childhood experience of parental divorce: A longitudinal study of mental health & adjustment. *Journal of Adolescence*, 28, 725-739.

- **Suldo, S.M., Huebner, E.S.(2006)**. Is extremely high life satisfaction during adolescence advantageous? *Social indicators research*, 78, 179-203.

- **Suldo, S.M., Huebner, E.S. (2004)**. Does life satisfaction moderate the effects of stressful life event on psychopathological behavior during adolescent? *School psychology quarterly*, 19, 93-705.

- **Sweeney, R.B., Bracken, B.A.(2000)**. Influence of family structure on children self-concept development. *Canadian journal of school psychology*, 16, 39-52.

- **Theodorakis, Y., Papaioannou, A. (2004)**. Relations between family structure and students health-related attitudes & behaviors. *Psychological reports*, 95, 851-858.

- **Valois, Robert, F. (2001)**. Relationship between perceived life satisfaction & adolescent abuse. *Journal of adolescent health*. Volume 29 – Issue 4, 279-288.

- **Zimmerman, M.A., Salem, D.A., Maton, K.I. (1995)**. Family structure & psychosocial correlates among urban African-American adolescents. *Child development*, 66, 1598-1613.